

Keywords: information educational environment, electronic educational-methodical complex learning process, e-learning, self-study.

УДК 37.091.313:004.9

А.П. Кобися, В.М. Кобися
м. Вінниця, Україна

КЕРУВАННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ З ВИКОРИСТАННЯМ НАВЧАЛЬНОГО ПОРТАЛУ

Постановка проблеми. Ускладнення параметрів і динаміки змін сучасного світу, становлення глобальної інформаційної інфраструктури, континенталізація і глобалізація, інформаційний «вибух», — всі ці фактори в системній єдності обумовлюють необхідність якісних інноваційно орієнтованих змін в парадигмі реалізації безперервної освіти, зокрема професійної освіти педагогічних кадрів.

Істотні зміни, що зачіпають абсолютно всі сфери життя, настільки інтенсивні і стрімкі, що системи середньої та вищої професійної освіти вже не в змозі вирішити завдання підготовки фахівця в якій-небудь галузі в такому обсязі, щоб у ході професійної діяльності його не прийшов кризис компетентності, пов'язаний з відставанням від цих змін. Сказане не в останню чергу відноситься до працівників сфери загальної освіти, насамперед — до вчителів. Учитель вже не просто повинен встигати за прогресом в науці, техніці, інформації: імператив випереджаючого якості освіти означає необхідність випередження цього прогресу у своєму професійному зростанні. Останнім часом в наукових публікаціях все частіше зустрічаються суперечки з приводу переваг і недоліків систем керування навчальним процесом, організованих на різних платформах з використанням різноманітних додаткових сервісів.

Аналіз попередніх досліджень. У вітчизняній і зарубіжній практиці системи керування навчальним процесом як елементи віртуального освітнього середовища використовуються вчителями та викладачами у дистанційному навчанні, для спілкування та обміну досвідом, в очному навчанні студентів і описані у роботах багатьох науковців: А. Андреева, В. Бикова, М. Кадемї, В. Тихомирова, А. Хуторського, І. Холодкової, А. Taurisson, A. Senteni, M. Kaszap, D. Jeffrey, G. Lemire та ін.

Мета статті — розглянути можливість використання навчального порталу для керування підготовкою майбутніх педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Багато що в практичному використанні інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних сервісів у педагогічній діяльності дає підстави порівнювати поняття системи керування навчанням (LMS) і «навчального порталу» («банку знань», «навчального ресурсу», «навчального сайту»). Все ж між цими незалежними концепціями є фундаментальна різниця і потреба в кожній з них виникає з абсолютно різних наборів вимог.

Система керування навчальним процесом створюється під завдання адміністрування, управління розкладом, відстежування виконання завдань. Незалежно від архітектури та реалізації LMS: автономна, клієнт-серверна система, побудована на окремому персональному комп'ютері саморобка з електронними таблицями — основний сенс LMS полягає в тому, щоб знати — хто, що і коли робив, хто, що і коли може зробити, чи будуть всі робити те, що їм належить зробити. Контроль відповідності освітнього рівня студентів вимогам нормативних актів, відстеження процесу навчання, приведення до відповідності — як результат. Це не високі завдання — це опис фундаментальної метафори, що характеризує принципи розроблення LMS. Контроль відповідності дуже важлива річ у світі бізнесу. Багато компаній розробників систем керування навчальним процесом виконали величезну роботу для того, щоб LMS отримала

користувачський інтерфейс подібний до Веб-порталу і в цьому значно більше проявляється необхідна користувачеві суть LMS, ніж в заснованому на Веб-концепції навчальному середовищі, що відповідає всім сподіванням користувача.

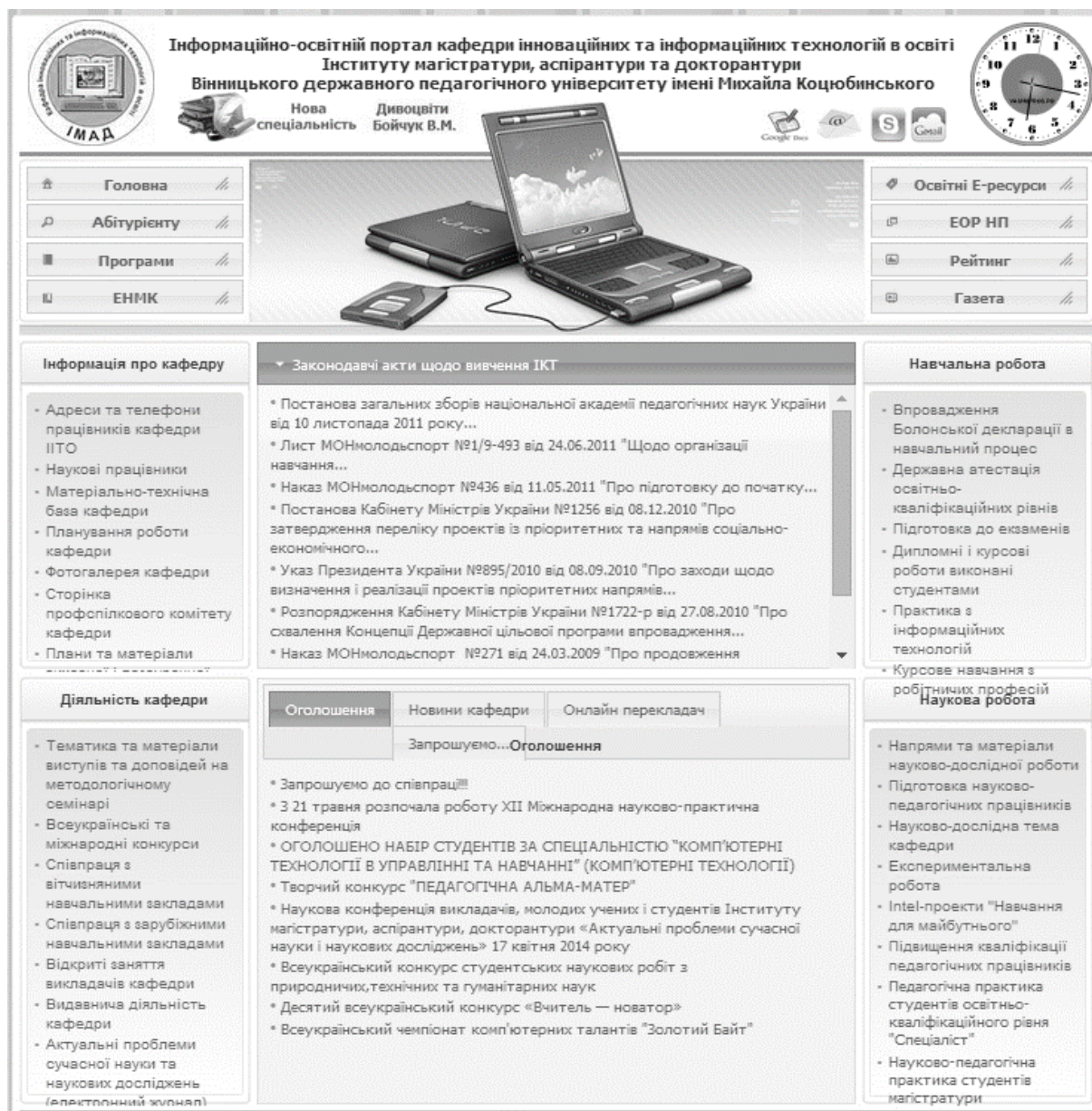

Рис. 1. Структура Веб-порталу кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті

Навчальний портал не повністю виконує функції системи керування навчальним процесом, але в багатьох випадках його поєднання з деякими додатковими сервісами дозволяє ефективно використовувати їх у навчальному процесі, навіть якщо відстеження рівня засвоєння навчального матеріалу і активності користувача здійснюється на ньому за допомогою інтегрованого елемента LMS. Насправді, у багатьох випадках, таких як навчання замовників, або якщо навчальний портал створений з метою навчання чогось вузько специфічного, кращою системою керування навчальним процесом може виявитися навчальний Веб-портал у поєднанні з Google Analytics. Інформація про результати може також відслідковуватися в панелі моніторингу на Salesforce.com, яка здатна проводити порівняння даних різних користувачів.

Сучасний навчальний портал — це для користувача «служба одного вікна», де він може поставити запитання, отримати доступ до бази знань, переглянути свіжі навчальні матеріали

(курси, уроки, замітки, статті, скрінкасти, відео з Youtube, і т. ін.), взаємодіяти з одногрупниками та з іншими користувачами, тому в багатьох випадках його називають інформаційним освітнім середовищем [1, с. 35].

Користувач повинен бути впевнений в тому, що може отримати все, що йому потрібно для роботи без стомлюючого пошуку, копання в вікі-сайтах, і проходження кількох етапів реєстрації заради перегляду двохвилинного навчального відеоролика. Концепціям «реєстрації» та протистояння формального і неформального навчання теж настав кінець. Навчальний портал — це унікальне джерело перевіреної інформації зібраної в одному місці, до якого користувач може звернутися за потрібними йому матеріалами. При цьому він повинен мати можливість перервати навчання і потім відновити його в будь-який момент, коли йому буде зручно. Користувач повинен мати можливість одержувати потрібні знання без зайвих трудовитрат, стільки, скільки буде потрібно йому в рамках певної поточної діяльності (вивчення певної теми, конкретного проекту, дослідження і т. ін.). У процесі розроблення Веб-порталу навчального призначення важливо звертати увагу на те, що немає єдиного формату для надання всіх даних для вивчення — варто використовувати комбінації зі специфічних навчальних підходів, кожен зі своїм специфічним навчальним контентом. Це може бути сторінка в Facebook, присвячений даній темі канал в Twitter і зручне для пошуку вікі-сховище новітньої та кращої інформації і знань, що містить перевірені дані, розділені за категоріями.

За таким принципом розроблений Веб-портал кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (рис. 1).

Веб-портал повністю освітлює усі аспекти роботи працівників кафедри. Його основою є база знань, організована у вигляді набору електронних навчально-методичних комплексів дисциплін, які викладають працівники кафедри. Навчальна і наукова роботи представлені у вигляді банків курсових та дипломних робіт, звітів про проходження практики, студентськими навчальними і науковими проектами, виконаними за останні сім років.

Організоване таким чином інформаційне освітнє середовище:

- містить інформаційний зміст та комунікативні можливості локальних, корпоративних і глобальних комп'ютерних мереж, формуються і використовуються для освітніх цілей усіма учасниками навчального процесу;
- розроблене і розвивається для ефективної комунікації всіх учасників навчального процесу;
- відрізняється від освіти, отриманої традиційним способом, характером навчальної комунікації, що здійснюється як опосередковано — на відстані, так і традиційно.

Запропоноване інформаційне освітнє середовище характеризується такими параметрами:

- наявність зворотного зв'язку (рівень інтерактивності);
- численність можливостей для відповідного відгуку різного характеру;
- мовне різноманіття (засоби вираження);
- персональна спрямованість.

З технологічної точки зору розглянуте інформаційне освітнє середовище — це інформаційний простір взаємодії учасників навчального процесу, що породжується технологіями інформації та комунікації та містить комплекс комп'ютерних засобів і технологій, що дозволяє здійснювати управління вмістом навчального середовища та комунікацію учасників.

В організаційно-комунікативному аспекті таке інформаційне освітнє середовище — це складна самоналагоджувальна (передбачає коригування поведінки, дій учасників процесу комунікації відповідно до ситуації, що змінюється) і самовдосконалюється (передбачає поступове встановлення ефективного взаємозв'язку, її вдосконалення в міру засвоєння більш складних типів взаємозв'язків) комунікативна система, що забезпечує прямий і зворотний зв'язок між студентами та іншими учасниками навчального процесу.

Розроблене інформаційне освітнє середовище швидко розвивається, це багаторівнева і багатофункціональна система, яка об'єднує [2]:

- інноваційні та традиційні технології, специфічні для взаємодії учасників навчального процесу в рамках відкритої моделі асинхронного індивідуального навчання;
- інформаційні ресурси: бази даних і знань, бібліотеки, електронні навчальні матеріали тощо;
- сучасні програмні засоби: програмні оболонки, засоби електронної комунікації.

Серед основних функцій інформаційного освітнього середовища можна виділити такі:

- інформаційно-освітня (представлена в різноманітних формах навчальна інформація);
- комунікаційна (навчання проходить в діалозі з учасниками навчального процесу);
- контрольно-адміністративна (проводяться комплексні заходи з контролю рівня знань, умінь і навичок та адміністрування).

Інформаційне освітнє середовище підтримує роль викладача як [2]:

- організатора навчального процесу, пізнавальної діяльності та творчої активності студента; спільної діяльності студентів; навчально-педагогічної діяльності у інформаційному освітньому середовищі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (проведення занять; інтернет-консультування; участь у форумах, блогах, Веб-квестах, чатах; навчання створенню власного середовища навчання та ін.);

- автора і розробника електронного навчального курсу;
- консультанта, який організовує професійну педагогічну підтримку навчального процесу і самопідготовки;

- віртуального психолога, який створює комфортні умови для навчання;
- проектувальника (проекує форми організації навчального процесу та види діяльності, що найбільше відповідають цілям і змісту досліджуваного курсу, нерідко — свій власний курс; включає передбачення результатів власних дій, визначення їх послідовності у процесі навчання, формування стратегії і тактики освітньої діяльності, розробку або вибір адекватної технології та форми навчання);

- колеги і співробітника (яскраво виражена під час орієнтованого на професіоналів-викладачів навчання інноваційної діяльності з використанням інформаційного освітнього середовища);

- учня в ході педагогічного процесу, оскільки самонавчання і взаємонавчання викладача і студента є атрибутивною особливістю інноваційного навчання в рамках відкритої моделі безперервної освіти.

Аналіз роботи в інформаційному освітньому середовищі дозволяє визначити його переваги, зокрема студент має можливість [3]:

- займатися в зручному для себе місці, оскільки весь цикл навчання здійснюється за допомогою Інтернет-технологій, тому відстань від місця знаходження студента до університету не є перешкодою для ефективного освітнього процесу;

- займатися в зручний для себе час. У кожної людини свій біологічний «годинник», і залежно від нього він може вибирати і варіювати час занять: один продуктивніше займається рано вранці, а інший — пізно вночі;

- займатися у своєму власному темпі і ритмі;

- коригувати навчальний процес, конструюючи свою власну дидактику: читати (пояснюючи собі) розділ лекції, семінару, перевіряти себе, звернувшись до збережених матеріалів попередніх занять і т. ін.

- сконцентруватися на певних розділах, приділяти кожному розділу, модулю і блоку стільки часу, скільки потрібно. Таким чином, студент отримує можливість заощадити час, займаючись швидше;

– взаємодіяти з викладачем індивідуально завдяки технічній та змістовній інтерактивності процесу, навчання в інформаційному освітньому середовищі дозволяє реалізувати імператив антропоцентричності і суб'єкт-суб'єктності в освіті.

– з набору незалежних курсів-модулів формувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним або груповим потребам; модулі розроблені нами з урахуванням віку, досвіду, рівня кваліфікації, кваліфікаційних потреб вчителів.

Висновок. Навчальний портал, це насправді набагато менше, ніж LMS, щось зовсім інше, ніж LMS він повністю присвячений навчанню майбутніх педагогічних працівників. Зручність і швидкість користування, контекст, ранжування та релевантність інформації набагато важливіше, ніж догматичне слідування навчальним стандартам, ID і можливість використання в інших умовах. Навчальний портал і LMS можуть бути не інтегровані взагалі, а можуть бути у високому ступені інтегровані, та працювати як дві сторони однієї монети.

Таким чином, використання освітнього середовища, організованого на основі Веб-порталу кафедри у підготовці педагогічних кадрів являє собою абсолютно нову модель здійснення навчального процесу і безперервного підвищення кваліфікації, яка спирається на функціональну ефективність технологій інформації та комунікації, формує культуру і формується на основі особливої культури навчання, включає як студента, так і викладача.

Література:

1. Вайндорф-Сысоева М. Е. Виртуальная образовательная среда: категории, характеристики, схемы, таблицы, глоссарий: учебн. пособие / М. Е. Вайндорф-Сысоева. — М. : МГОУ, 2010. — 102 с.
2. Чумак А. С. Інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу / А. С. Чумак. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://informatika.udpu.org.ua/?page_id=1331.
3. Караван Ю.В. Єдине інформаційно-освітнє середовище як важливий елемент якості підготовки фахівців / Ю. В. Караван. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer26/56.pdf>.

У статті розглянуто використання Веб-порталу кафедри як інформаційного освітнього середовища для організації і підтримки навчального процесу з підготовки майбутніх педагогічних працівників у ВНЗ, описані особливості, функції і параметри інформаційного освітнього середовища і роль викладача у ньому.

Ключові слова: Веб-портал, інформаційне освітнє середовище, система керування навчальним процесом, інформаційно-комунікаційні технології.

В статье рассмотрено использование Веб-портала кафедры как информационной образовательной среды для организации и поддержки учебного процесса по подготовке будущих педагогов в вузе, описаны особенности, функции и параметры информационной образовательной среды и роль преподавателя в ней.

Ключевые слова: Веб-портал, информационное образовательная среда, система управления учебным процессом, информационно-коммуникационные технологии.

The article deals with the use of web-portal of the Department of Education as an information environment for the organization and support the learning process for the preparation of future teachers in high school staff described the features, functions and settings information educational environment and the role of the teacher in it.

Keywords: Web portal, information educational environment, the control system of educational process, information and communication technology.